

คู่มือ

แนวทางการพยาบาล
- เด็กและการผดุงครรภ์

ฉบับปรับปรุงพิมพ์ครั้งที่ 6

618.20231

ศ17ค

2554

ฉ.1

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีนวล โอสภเสถียร

สารบัญ

หน้า

คำนำ

1.	การผดุงครรภ์ในประเทศไทย	1
2.	สถิติชีพเกี่ยวกับแม่และเด็ก	2
3.	ภาวะมีบุตรยาก	3
4.	กายวิภาคของระบบสืบพันธุ์สตรี	5
4.1	กายวิภาคส่วนเนื้อเยื่อ (Soft Part)	5
4.2	กายวิภาคของกระดูกเชิงกราน (Bony part)	6
5.	สรีระของสตรีระหว่างตั้งครรภ์	10
5.1	ฮอร์โมนในระหว่างตั้งครรภ์	10
5.2	ระบบสืบพันธุ์ภายนอก	11
5.3	ระบบสืบพันธุ์ภายใน	11
5.4	เต้านม	12
5.5	หัวใจและหลอดเลือด	12
5.6	ส่วนประกอบของเลือด	13
5.7	ระบบการหายใจและปอด	14
5.8	ผิวหนัง	14
5.9	ระบบขับปัสสาวะ	15
5.10	ระบบประสาท	15
5.11	ระบบทางเดินอาหาร	16
5.12	ระบบต่อมไร้ท่อ	16
5.13	ระบบโครงสร้าง	17

5.14 ระบบสายตา	18
5.15 น้ำหนัก	18
5.16 สรีระของการเจริญพันธุ์	19
5.17 เทอมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวอ่อนในครรภ์	20
5.18 การพัฒนาการของทารกในครรภ์	23
5.19 การให้คำปรึกษาก่อนตั้งครรภ์	26
6. จิตสังคมของหญิงตั้งครรภ์	29
1. ปฏิบัติทางอารมณ์ของหญิงตั้งครรภ์	30
2. การฝากครรภ์	31
12.1 วัตถุประสงค์ของการฝากครรภ์	31
12.2 การตรวจการตั้งครรภ์	31
12.3 อักษรย่อที่สำคัญทางสูติศาสตร์	35
12.4 การซักประวัติเสี่ยง	35
12.5 การตรวจร่างกายทั่วไป	36
12.6 การตรวจทารกในครรภ์ทางหน้าท้อง	37
12.7 การกำหนดวันคลอดและคำนวณอายุครรภ์	38
12.8 การตรวจทางห้องปฏิบัติการ	41
12.9 การตรวจภาพทางรังสี	45
12.10 การตรวจสภาพเชิงกราน	47
12.11 ปัจจัยเสี่ยงในระยะตั้งครรภ์	47
12.12 ปัจจัยเสี่ยงต่อการให้กำเนิดทารกคลอด ก่อนกำหนด	48

	หน้า
12.13 การให้การปรึกษาในระยะตั้งครรภ์	49
12.14 การนัดตรวจครรภ์	53
12.15 สารพิษ (terratogen) ที่มีผลต่อทารกในครรภ์	53
12.16 การส่งเสริมสุขภาพแก่หญิงมีครรภ์ และ ทารกในครรภ์	54
12.17 การดูแลความไม่สุขสบายในหญิงตั้งครรภ์	55
12.18 สัญญาณอันตรายในระหว่างการตั้งครรภ์	69
13. การพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะ แทรกซ้อนเนื่องจากการตั้งครรภ์	71
13.1 Hyperemesis gravidarum	71
13.2 PIH (Pregnancy induced hypertention)	73
13.3 ภาวะน้ำคร่ำเกิน (Poly hydramios)	77
13.4 ภาวะน้ำคร่ำน้อย (Oligohydramios)	78
13.5 Twins (การตั้งครรภ์แฝด)	79
14. การพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ที่มีโรคร่วมกับ การตั้งครรภ์	83
14.1 เบาหวาน	83
14.2 หอบหืด	86
14.3 โรคเลือด	87
14.4 โรคระบบทางเดินปัสสาวะ	89
14.5 โรคคอพอก	90
14.6 โรคหัวใจกับการตั้งครรภ์	91

15. การพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ที่มีเลือดออก ในระหว่างตั้งครรภ์	96
15.1 การแท้งบุตร	96
15.2 การตั้งครรภ์ไข่ปลาอุก	103
15.3 การตั้งครรภ์นอกมดลูก (Ectopic pregnancy)	105
15.4 ภาวะรกลอกตัวก่อนกำหนดคลอด (Abruptio placenta)	108
15.5 ภาวะรกเกาะต่ำ (Placenta previa)	111
16. การพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ที่ติดเชื้อ	113
16.1 โรคตับอักเสบบีไวรัส	113
16.2 เริม	115
16.3 หัดเยอรมัน	116
16.4 ซิฟิลิส	117
16.5 เอชไอวี	118
17. สตรีตั้งครรภ์ที่มีปัญหาทางด้านจิตใจ	122
17.1 การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น	122
17.2 การตั้งครรภ์เมื่ออายุมาก	127
17.3 การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์	129
17.4 การตั้งครรภ์กับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	132
18. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการคลอด	135
18.1 ความหมายของการคลอด	135
18.2 อาการแสดงก่อนการเจ็บครรภ์	135

18.3	การเจ็บครรภ์คลอด	136
18.4	การแบ่งระยะคลอด	137
18.5	ลักษณะการหดตัวของมดลูก	138
18.6	กลไกการเปิดของปากมดลูก	138
18.7	การเปลี่ยนแปลงภายในถุงน้ำคร่ำ	139
18.8	การเคลื่อนต่ำลงของส่วนหน้า	139
18.9	กลไกการคลอดปกติ	139
18.10	การประเมินการคลอดด้วย Bishop Score	141
18.11	ความก้าวหน้าของการคลอดปกติ	142
18.12	Denominator	143
18.13	การบอกท่าของทารกในครรภ์ (position)	144
18.14	สรีระระยะคลอด	144
19.	การดูแลผู้คลอดระยะคลอดที่ 1	149
19.1	การดูแลผู้คลอดที่มีอาการเจ็บครรภ์คลอดบุตร	149
19.2	การรับผู้คลอดใหม่	151
19.3	การต้อนรับผู้คลอด	151
19.4	การดูแลระยะเฉื่อย (Latent phase)	152
19.5	การดูแลระยะเร่ง (Active phase)	154
19.6	การดูแลระยะเปลี่ยนแปลง (Transition phase)	153
20.	การดูแลผู้คลอดในระยะคลอดที่ 2	159
20.1	ลักษณะผู้คลอดระยะคลอดที่ 2	159
20.2	การดูแลผู้คลอดระยะคลอดที่ 2	159
20.3	สัญญาณอันตรายของการคลอดระยะที่ 2	160

	หน้า
20.4 การตัดฝีเย็บ	161
20.5 การทำคลอดทารก	163
21. การคลอดรก	165
21.1 กลไกการคลอดรก	165
21.2 ลักษณะการลอกตัวของรก	166
21.3 วิธีการทำคลอดรก	167
22. การพยาบาลผู้คลอดระยะคลอดที่ 3-4	168
23. การประเมินทารกในครรภ์	170
23.1 ตัวแปร 5 ตัวที่ใช้บอกสภาพทารกในครรภ์	170
23.2 วิธีประเมินสภาพทารกในครรภ์	170
23.3 ลักษณะการเต้นของหัวใจทารกในครรภ์	175
24. การพยาบาลผู้คลอดที่มีความผิดปกติเกี่ยวกับปัจจัยการคลอด	179
24.1 Power (แรงหดตัวและแรงเบ่ง)	179
24.2 Passage (ช่องทางคลอด)	182
24.3 Passenger (ทารก-รก)	183
24.4 Psychic (จิตใจ)	184
25 การพยาบาลผู้คลอดที่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะคลอดที่ 1-2	185
25.1 PROM	185

	หน้า
25.2 การคลอดก่อนกำหนด (Preterm Labour)	187
25.3 การคลอดหลังกำหนดคลอด (Posterm labour)	189
25.4 การคลอดติดขัด (Obstructed labor)	191
25.5 มดลูกแตก (Uterine Rupture)	193
25.6 การเกิดลิ่มเลือดจากน้ำคร่ำเป็นเหตุ	195
25.7 การฉีกขาดของเส้นเลือดที่ถุงน้ำคร่ำ	196
25.8 สะดือพลัดต่ำ (Prolapse Cord)	197
25.9 Fetal distress	198
26. การพยาบาลผู้คลอดที่มีภาวะแทรกซ้อน ในระยะคลอดที่ 3 และ 4	201
26.1 การตกเลือดหลังการคลอด	201
26.2 รกติด รกค้าง	202
26.3 ภาวะช็อกทางสูติศาสตร์	204
26.4 มดลูกปลิ้น	207
27. การพยาบาลผู้คลอดที่รับหัตถการช่วยคลอด	208
27.1 Induction of Labour	208
27.2 การคลอดด้วยคีม	210
27.3 การคลอดด้วยเครื่องสุญญากาศ	213
27.4 C/S การผ่าตัดคลอด	214
27.5 Version	216
27.6 การล้วงรก	218

8 . การใช้ยาระหว่างการคลอด	219
28.1 การใช้ยาบรรเทาอาการปวด	219
28.2 การใช้ยาสลบและยาระงับความรู้สึก	219
28.3 การใช้ยาเร่งคลอดและการใช้ยายับยั้งการคลอด	221
28.4 การใช้ยาหลังคลอด	221
9. การพยาบาลมารดาหลังคลอด	222
29.1 การพยาบาลมารดาหลังการคลอดทันที	222
29.2 สรีระของมารดาหลังคลอด	222
29.3 จิตสังคมในมารดาหลังคลอด	225
29.4 การพยาบาลหลังคลอดปกติ	226
0. การพยาบาลมารดาที่มีภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด	230
30.1 Haematoma	230
30.2 Subinvolution	231
30.3 Postnatal hemorrhage	232
30.4 การติดเชื้อที่มดลูก	232
30.5 การติดเชื้อที่ฝีเย็บ	233
30.6 Breast abscess	234
30.7 Phebitis	236
30.8 Pulmonary embolism (ลิ่มเลือดที่ปอด)	238
30.9 Cystitis (กระเพาะปัสสาวะอักเสบ)	239
30.10 ความซึมเศร้าหลังคลอด (Postpartal Blue)	239

	หน้า
31. การดูแลทารกแรกเกิด	241
30.1 การพยาบาลทารกแรกเกิดทันที	241
31.2 ลักษณะของทารกแรกเกิดปกติ	243
31.3 สรีระของทารกแรกเกิด	244
31.4 การควบคุมสุขภาพของทารกแรกเกิด	247
31.5 การดูแลทารกแรกเกิดปกติ	248
31.6 การส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างมารดา-ทารก	249
32. การพยาบาลทารกแรกเกิดที่มีภาวะแทรกซ้อน	249
32.1 การกู้ชีพ	249
32.2 ภาวะขาดออกซิเจน	250
32.3 กลุ่มอาการตัวเหลืองในทารกแรกเกิด	250
32.4 กลุ่มอาการสุดสัลัก	254
32.5 การบาดเจ็บจากการคลอด (Birth Injuries)	255
32.6 Congenital abnormality (ความพิการแต่กำเนิด)	256

บรรณานุกรม